

MESURAR I OBJECTIVAR EL GRAU DE COMPETÈNCIA LINGÜÍSTICA

Bernat Joan i Marí

CONTINGUTS:

1. Consideracions introductòries
2. Per què hem de mesurar
3. Objectivar és conflictiu
4. Elements que integren la competència lingüística
5. Competència lingüística: objectivació i elements de mesura
  - 5.1.L'avaluació de la llengua oral
  - 5.2.L'avaluació de la llengua escrita
  - 5.3.Coneixement del codi lingüístic
  - 5.4.Capacitat d'actualització del codi lingüístic
6. Al voltant de les actituds lingüístiques
7. Proposta per a la realització de proves objectives.

1. CONSIDERACIONS INTRODUCTÒRIES.

La tasca de les persones que treballam en l'ensenyament, com a docents, ha de poder ser avaluada a partir de paràmetres estandarditzats que estableixin necessàriament uns determinats nivells d'exigència. El professional de l'ensenyament és responsable –amb una part de responsabilitat, no amb la responsabilitat total- de l'educació dels seus alumnes i, en conseqüència, s'ha de poder quantificar aquesta responsabilitat. És a dir, cal que adaptem sistemes mesuradors a la nostra tasca que superin els de les meres qualificacions dels estudiants. Actualment, amb el sistema de qualificació propi de l'ESO, se suposa que les notes no constitueixen només un reflex de les coses que un alumne ha aconseguit de memoritzar entre les que es presenten dins un determinat programa educatiu; al contrari, actualment es valoren altres aspectes com la capacitat d'organitzar la feina, la capacitat d'acudir a diverses fonts de cara a recaptar informació sobre un tema determinat, les actituds que presenta l'estudiant, i un llarg etcètera que complementen notablement la simple adquisició (generalment temporal) d'uns determinats coneixements.

Malgrat tot, existeix entre nosaltres una certa tendència a rebutjar les eines de mesura relacionades amb aspectes fonamentals com ara la competència lingüística o les habilitats lògico-matemàtiques. En aquest sentit, consider que hi ha molta feina a fer de cara a conscienciar el professorat de la necessitat d'establir aquests paràmetres de mesura, perquè cal que l'exigència (i l'autoexigència) es mesurin i es quantifiquin, de cara a obtenir resultats tangibles.

Entenc que s'ha abusat d'un discurs, molt generalitzat entre els ensenyants, que diu que allò que resulta realment important no és tant el resultat final (en un determinat procés d'ensenyament-aprenentatge) sinó el camí que es fa; que no importen tant els coneixements concrets com la capacitat metodològica dels alumnes, etc. En principi, aquest discurs venia a suplir un tipus arcaic de

sistema educatiu que es basava gairebé exclusivament en la pràctica memorística. Com que, òbviament, el sistema estava completament esbiaixat, es va produir una mena de moviment pendular que ha portat a un nou esbiaixament, reflectit en les idees que, molt succintament, he esmentat al principi del present paràgraf. Potser la solució es troba a garantir uns determinats equilibris que dotin l'estudiant d'habilitats per poder desenvolupar el seu procés d'aprenentatge, però també –i això és molt important- de coneixement bàsics en matèries instrumentals. Així, entenc que s'ha de tenir especial cura que els alumnes adquireixin uns bons coneixements de Llengua i de Matemàtiques, dues matèries instrumentals fonamentals, sense el coneixement de les quals resulta impossible un accés fluid a la majoria de programes educatius de la resta de matèries. La diversificació curricular i metodològica pròpia de l'Ensenyament Secundari Obligatori ha bandejat aquest aspecte i avui dia els estudiants arriben al final de la seua educació obligatòria amb un bagatge molt deficient pel que fa a les matèries instrumentals bàsiques.

Pel que fa als mínims exigibles quant a competència lingüística, no puc deixar de fer esment, ni que sigui de passada, d'un fet que hom no pot obviar: la anormalitat sociolingüística existent encara al nostre país.

Tres segles de subordinació lingüística han fet que la comunitat lingüística catalana es trobi avui en una situació clarament anòmala pel que fa a l'ús social de la llengua que ens és pròpia. Aquesta anormalitat té gradacions diferents, segons les zones dels Països Catalans de què es parli: la llengua es troba pràcticament residualitzada a Catalunya Nord i a algunes àrees del País Valencià (especialment a la zona d'Alacant i a la ciutat de València), es troba en una situació de recessió manifesta a bona part de les illes Balears i Pitiüses; i arreu del territori lingüístic es dona la contradicció que, mentre la producció cultural en llengua catalana cada dia augmenta i millora, el prestigi de la llengua augmenta i, en canvi, l'ús social de la llengua no augmenta o, fins i tot, retrocedeix clarament. Les raons són múltiples, però ho hiperresumirem recordant que la nostra comunitat humana no compta amb els mecanismes de poder necessaris per fer efectiu un procés de normalització lingüística, mecanismes que fonamentalment es concentren en el fet de tenir un estat propi. Els Països Catalans no només no compten amb estat propi, sinó que tenen dos estats poderosos a la contra.

L'ús social afecta les actituds lingüístiques. També consider imprescindible aquesta referència, perquè sense unes actituds favorables a l'aprenentatge de

la llengua, no es podrà aconseguir el grau de competència lingüística desitjable. El sistema educatiu –i ja tornarem més endavant sobre aquest assumpte- constitueix un àmbit on es pot treballar de cara a aconseguir unes actituds lingüístiques més favorables envers l'aprenentatge de la llengua catalana, del tot necessàries per millorar la nostra tasca educativa. Que el sistema educatiu no sigui suficient per aconseguir uns mínims de normalitat lingüística no implica que hagi d'amagar el cap sota l'ala i abandonar les seues responsabilitats en aquest aspecte.

Els professionals de l'ensenyament hem de ser conscients que estam construint un país. Segons les nostres perspectives polítiques, aquest país potser no és exactament el mateix, o se'ns plantegen possibles resultats finals diversos, però respectant això mateix, no podem defugir algunes de les característiques que ha de tenir aquest país en construcció: una d'aquestes característiques és que ha de formar ciutadans capaços d'expressar-se amb normalitat, tant oralment com per escrit, en llengua catalana. (També, d'acord amb la legislació vigent, ha d'existir aquest grau de competència en espanyol; i, segons el més mínim sentit comú i tot allò que apunta cap a l'articulació futura d'Europa i del món sencer, s'ha d'incrementar notablement la competència dels nostres joves en anglès). Tenim la sort, doncs, d'estar immersos en un procés de canvi de grans dimensions, del qual nosaltres som al mateix temps, en una mesura o altra, agents i pacients. Hem de ser conscients d'aquest entorn en el qual treballam, perquè, si no, desenfocarem fàcilment la nostra tasca, o caurem en estats de frustració (relativament habituals entre sectors importants del professorat).

2. PER QUÈ HEM DE MESURAR.

Ho hem de fer per diverses raons. En primer lloc, perquè també hem de donar importància al resultat final en qualsevol procés d'ensenyament-aprenentatge. Efectivament, el nostre sistema ha descobert que també cal tenir en compte el camí, el mètode, la capacitat d'adquirir informació pel propi compte. Tot això ja es té assumit, però, en el mateix procés s'ha caigut –a través d'una reacció pendular- en l'absoluta denostació dels resultats finals. I aquest, en canvi, són els que realment importen en la vida real. Quan un lampista va a un domicili a arreglar un termo d'aigua calenta, allò que interessa l'usuari no és si el mètode seguit a l'hora de fer la reparació ha estat elegant i polit, si el sistema de treball resulta l'adequat o si l'operari ha seguit els passos que se suposen pertinents a l'hora de realitzar la seua tasca. A l'usuari tot això no li interessa per res: allò que importa és si podrà dutxar-se amb l'aigua calenta quan el

lampista se'n vagi. Quan una companyia teatral decideix posar una obra en escena, haurà de seguir tot un procés fins a aconseguir-ho, i se suposa que aquest procés resulta del tot imprescindible perquè el resultat final sigui positiu, però allò que veuran els espectadors, i, en definitiva, allò que jutjaran els crítics i tothom que vegi l'obra, serà la posada en escena, no el procés que s'ha seguit anteriorment.

Hem de mesurar i objectivar, doncs, per moltes raons:

- a) Perquè, com hem apuntat abans, en la vida real se sol mesurar precisament el resultat final d'una determinada acció, en relació al fet que funcioni o no funcioni.
- b) Perquè vivim en una societat competitiva, i el sistema educatiu no pot ni ha d'estalviar aquest fet als alumnes. Certament, el sistema educatiu no ha de fomentar la competitivitat ni ha d'establir un sistema de valors que porti a una societat cada vegada més inhumana, però tampoc no es pot permetre el luxe de mantenir els joves dins una mena de bimbolla protectora, fins que es vegin abocats al mercat de treball i se'ls trasbalsin completament els esquemes.
- c) Perquè un bon sistema educatiu constitueix la base per a moltes d'altres aspectes en la societat: existeix una relació evident, per exemple, entre el fet de tenir un bon sistema educatiu i el fet de poder obtenir avanços tècnics i científics, o de poder millorar econòmicament, etc. Si el conjunt de la societat ha de millorar, també ho ha de fer el sistema educatiu. Per tant, no voler mesurar aspectes fonamentals com ara la competència lingüística constituiria una manera d'eludir responsabilitats, que cap administració educativa realment no es pot permetre.
- d) Perquè cal tenir present que un ciutadà lliure i participatiu –que pugui entendre els afers públics, informar-se'n i incidir-hi- ha de ser, necessàriament, una persona amb una competència lingüística suficient. No podem educar per a la convivència democràtica, per a la llibertat, per a la igualtat entre sexes o per a la pau una colla d'alumnes que tinguin mancances molt serioses quant a competència lingüística. D'aquí el que hem apuntat anteriorment: resulta del tot imprescindible un bon domini de les matèries instrumentals bàsiques per poder fer front a totes les altres àrees curriculars del sistema educatiu.

3. OBJECTIVAR ÉS CONFLICTIU.

Els professionals de l'ensenyament que han dimitit (en graus diversos) de les seues funcions i responsabilitats, els que van fer la viu-viu sense preocupar-se massa de la seua tasca ni fer-la moguts per cap tipus de vocació, els que en privat estan en desacord en aspectes bàsics del nostre sistema educatiu (per exemple, en el fet que la llengua catalana és la vehicular de l'ensenyament a les illes Balears), es poden escudar en la no objectivació (ni avaluació) de la seua tasca (com a docents, com a centres educatius, com a departaments, com a equips pedagògics...). Per aquest motiu, qualsevol intent d'objectivació, en els centres educatius, topa automàticament amb situacions que esdevenen més o manco conflictives.

En aquest sentit, podríem esmentar múltiples exemples, però ens limitarem a dos.

- a) A principis del curs 2001-2002, a l'illa d'Eivissa, una trentena de professors d'ensenyament secundari, vàrem elaborar una prova (tan objectiva com fórem capaços de fer-la) de cara a mesurar la competència lingüística dels alumnes que ens arribaven als centres (a primer d'ESO o a tercer d'ESO, segons els centres de secundària). Examinàrem més de nou-cents alumnes i, posteriorment, buidàrem les proves i establírem paràmetres (també tan objectius com sabérem) de qualificació. Aleshores, distribuïrem les qualificacions segons els centres de procedència dels alumnes i trobàrem que: hi ha centres que fan efectivament l'ensenyament en llengua catalana i que els alumnes procedents d'aquests centres arriben a treure entre un 6 i un 7.5 de nota mitjana; n'hi ha que teòricament compleixen els mínims d'ensenyament en català, i en els quals els estudiants treuen entre un 4 i un 6 de nota mitjana; i, finalment, hi ha devers una tercera part dels centres de l'illa que, malgrat que teòricament compleixen els mínims d'ensenyament en llengua catalana, no els compleixen realment i, en conseqüència, els alumnes treuen unes mitjanes inferiors a 4 (en un cas concret, no arribava a 2.5!), i són incapaços de

desenvolupar cap tipus de tasca normalment en llengua catalana. Evidentment, la realització mateixa de la prova ja resultà conflictiva, perquè posà en evidència que uns determinats centres afirmen complir els mínims d'ensenyament en llengua catalana, però realment funcionen íntegrament en espanyol, i, per tant, els alumnes són incompetents en llengua catalana (sobretot, és clar, els que no són catalanoparlants i que, per tant, només poden aspirar a ser-ho a través d'allò que puguin aprendre a l'escola).

- b) Un altre focus de conflictivitat important s'ha produït al voltant de l'avaluació o de la revisió dels Projectes Lingüístics de Centre. Avaluar si es compleix o no un determinat projecte lingüístic implica, entre d'altres activitats, la realització d'enquestes. Els sectors de claustres de professors més interessats a boicotejar el procés de normalització lingüística dins l'àmbit educatiu, han concentrat la seua energia en la desacreditació de les enquestes: d'una banda, s'ha procurat, en una primera fase, desacreditar les preguntes que s'hi formulen (sempre es pot discutir allò que es demana en un formulari); i, en els casos en què s'ha pogut superar aquesta fase, en una segona fase, s'ha passat a intentar qüestionar els resultats obtinguts (també resulta relativament fàcil de fer perquè la majoria dels professors que treballen dins Comissions lingüístiques als respectius centres educatius no són sociòlegs professionals ni especialistes en estadística aplicada a les ciències socials. S'hi produeix, emperò, exactament el mateix fenomen que esmentàvem abans: es qüestiona, en realitat, no el contingut d'una determinada enquesta ni els resultats obtinguts, sinó, fonamentalment, el fet mateix que se sotmeti el procés a un sistema d'objectivació, que hom vulgui verificar si efectivament el cinquanta per cent de l'activitat educativa d'un centre determinat es realitza en llengua catalana, si el perfil del que és una classe impartida en català es compleix totalment o només parcialment, si han millorat o no les actituds lingüístiques dels alumnes, etc.

Que l'objectivació sigui conflictiva i que s'hi oposin descaradament aquells que voldrien que no s'avançàs cap a una major qualitat en el nostre sistema educatiu, cap a la normalització de la llengua o cap a la construcció del país, ens indica que resulta una feina en la bona direcció i que, d'acord amb allò que es fa arreu del món més avançat, és també, del tot, ineludible. Tant l'autoritat educativa com les diferents directives dels centres i els professionals de l'ensenyament conscients del procés que estam duent endavant hem d'actuar, en aquest sentit, sense por al conflicte, perquè aquest

resulta totalment inevitable, i només minvarà a mesura que anem assolint els nostres objectius.

4. ELEMENTS QUE INTEGREN LA COMPETÈNCIA COMUNICATIVA.

Existeixen diverses matèries, en els nostres programes educatius, programades en funció d'implementar una cosa tan global com és la competència comunicativa de cada estudiant. Vivim en un món on la comunicació cada vegada és més important. L'èxit en el mercat de treball, en els estudis, en les relacions interpersonals, i en tants d'altres camps, depèn, en bona part, de la nostra capacitat de comunicar-nos bé i adequadament, és a dir, de la nostra competència comunicativa. Aquest aspecte, que era del tot oblidat i fins i tot menyspreat per l'educació tradicional, constitueix un element important per al nostre sistema educatiu, i forma part de la modernització necessària d'aquest sistema.

La competència comunicativa està integrada per diversos elements (alguns dels quals són més fàcilment objectivables i avaluables que no d'altres):

- a) La comunicació no verbal.-Aquest àmbit de la comunicació és format per tots els elements extralingüístics que conformen un acte comunicatiu: gestos, signes, indumentàries, rialles, plors... Aquest aspecte de la comunicació ha estat estudiat (fonamentalment per comunicòlegs i antropòlegs), però no s'ha integrat a consciència dins el sistema educatiu, probablement perquè se suposa que cada persona ja es construeix, individualment, aquest tipus d'habilitats). Si de cas, existeix alguna matèria optativa com ara la de Taller de Teatre, que permet contribuir al treball conscient en relació a aquest tipus de comunicació, però ocupa, en definitiva, un espai totalment secundari dins els programes educatius.
- b) La competència lingüística.-Com a professors de llengua, aquest és l'aspecte que ens interessa fonamentalment. La competència lingüística és formada pel bagatge lingüístic que té cada individu: és a dir, per la seua capacitat per comunicar-se en una o varies llengües, amb un grau adequat de coherència, cohesió i productivitat lingüística. Cal que ens facem conscients que competència lingüística no és exactament sinònim de competència comunicativa, i que persones amb una escassa competència comunicativa poden tenir uns coneixements lingüístics bastant notables, i

la inversa; encara que, generalment, competència lingüística i competència comunicativa van íntimament relacionades i funcionen a la una.

- c) Les habilitats socials.-Aquest resulta l'àmbit més general de la competència comunicativa, perquè està format per totes les capacitats que permeten a una persona desenvolupar-se en el si de la societat. Aspectes com la capacitat d'empatia (és a dir, d'entendre's amb d'altres persones i de posar-se en lloc dels altres), la simpatia (capacitat de connectar fàcilment amb d'altres individus), etc, formen part fonamental del que s'anomenen "habilitats socials". Aquestes, dins el nostre sistema educatiu, formen part d'allò que s'anomenen temes transversals, i se suposa que els educadors, en la mesura en què som formadors de persones, hem de tenir en compte el treball en aquestes habilitats. Les habilitats socials, de tota manera, han d'anar encasellades dins un context ètic que porti a no fer-ne un ús pernicios per al conjunt de la comunitat: pensem que les habilitats socials, per si mateixes, no són bones ni dolentes, i que tot depèn de l'ús que finalment se'n faci.

Tots aquests elements integren la competència comunicativa d'una persona. Com podem observar, doncs, la competència lingüística és una part de la competència comunicativa, i constitueix una part important en tant que es refereix a les habilitats en allò que ha distingit l'espècie humana de la resta d'espècies animals: el llenguatge.

5. COMPETÈNCIA LINGÜÍSTICA: OBJECTIVACIÓ I ELEMENTS DE MESURA.

A l'hora d'avaluar la competència lingüística, hem de tenir en compte diversos aspectes. En primer lloc, haurem de distingir entre l'avaluació corresponent a

- Llengua oral
- Llengua escrita.

En segon lloc, haurem de tenir en compte també dos plans diferents d'avaluació pel que fa a:

- Coneixement del codi lingüístic
- Capacitat d'actualització del codi lingüístic.

Com afirma Halliday, el coneixement del codi lingüístic constituïria un element equivalent a allò que per al món de l'automoció fóra el coneixement de la mecànica de l'automòbil, mentre que la capacitat d'actualització del codi lingüístic es podria relacionar més directament amb l'habilitat d'un determinat individu per conduir un automòbil.

5.1. L'AVALUACIÓ DE LA LLENGUA ORAL.

El sistema educatiu més tradicional no tenia en compte en absolut la llengua oral, a l'hora d'avaluar la matèria de llengua. Actualment, en canvi, tots els corrents educatius apunten cap a la necessitat d'avaluar la llengua oral. La primera aproximació que tenim, en la vida real, a la competència lingüística d'una persona determinada, es produeix a través de la llengua oral. La majoria

dels intercanvis lingüística que es produeixen entre persones són verbals, i, en conseqüència, no es pot avaluar positivament la competència lingüística d'un individu que no tingui, en una llengua determinada, una bona competència oral.

En el cas de la llengua catalana, la necessitat d'avaluar especialment aquestes habilitats orals resulta absolutament prioritària, si tenim en compte el procés de llatinització o d'irlandització en què es troba la nostra comunitat lingüística: cada cop més hi ha persones –generalment joves educats, dins el sistema escolar, total o parcialment, en llengua catalana- que són capaces d'escriure en català amb una certa correcció, que poden entendre passivament la llengua sense gaires dificultats i que, en canvi, tenen dificultats importants a l'hora d'expressar-s'hi oralment. Això fa que nosaltres, com a ensenyants, i el nostre sistema educatiu, hagi de tenir molt especialment en compte aquest aspecte oral (potser molt més del que l'hi ha de tenir el professorat de comunitats lingüístiques amb llengües plenament normalitzades).

A l'hora d'avaluar la competència oral d'una persona, haurem de tenir en compte aspectes com ara:

- L'adequació entre allò que vol dir i el missatge que produeix realment
- L'assumpció d'elements de la llengua suficients per articular el missatge que se'ns vol transmetre
- La productivitat lingüística (la capacitat d'usar elements diferents del codi lingüístic per articular un missatge que, a més de coherent i cohesionat, sigui ric en elements lingüístics).
- La fluïdesa, és a dir, la capacitat d'utilitzar la llengua sense entrebancar-se o sense dubtar permanentment.
- La tria dels elements correctes per articular el missatge.
- La genuïtat dels elements que hom ha escollit per articular el missatge (es tracta, en el cas del català, d'un element important, perquè habitualment s'usa un llenguatge col·loquial farcit d'incorreccions i de barbarismes).

L'avaluació de tots aquests elements s'ha de realitzar d'una manera continuada dins l'aula, de manera que cada professor té el coneixement

suficient dels estudiants al seu càrrec com per, a través del dia a dia, poder avaluar –i haver d’avaluar- aquest aspecte fonamental pel que fa a l’adquisició de competència lingüística.

Ara bé, caldria establir proves objectives en aquest sentit, al final de cada cicle, per tal d’assegurar que els alumnes que passen de primer cicle a segon cicle d’ESO, o del segon cicle d’ESO al Batxillerat estiguin realment en condicions d’actuar com a emissors i com a receptors en llengua catalana, en qualsevol de les matèries que formen els seus programes educatius.

5.2. L’AVALUACIÓ DE LA LLENGUA ESCRITA.

Els professors estam, en general, prou més avesats a avaluar la llengua escrita que no la llengua oral. Potser aquesta habitualitat fa que tenguem enquistades algunes pràctiques i alguns usos que no es corresponen amb allò que actualment necessita la nostra tasca com a docents.

A l’hora d’avaluar la llengua escrita, cal tenir en compte diversos aspectes:

-L’adequació, és a dir, en quina mesura existeix una correlació entre allò que es vol expressar i allò que s’expressa realment.

-La cohesió, és a dir, la capacitat d’ordenar les pròpies idees, i d’articular-les de manera que ens arribi un missatge en condicions adequades.

-La coherència, o sigui la tria correcta d’elements del codi de la llengua a l’hora d’elaborar el missatge, i el domini del propi codi de la llengua.

-La productivitat, és a dir, la capacitat d’oferir en el missatge tots aquells elements que a hom li interessa de transmetre en un determinat acte comunicacional.

Aquests elements d’anàlisi i d’avaluació involucren diversos aspectes relacionats amb la competència lingüística:

-El coneixement del codi de la llengua

- El domini dels elements diversos que constitueixen el codi
- La capacitat d'articulació d'aquests elements entre si (aspectes sintàctics i morfològics)
- La productivitat lingüística (on s'analitzen tant aspectes morfosintàctics, com lèxics i semàntics)
- L'estil (és a dir, la capacitat de fer arribar els missatges d'una manera correcta, elegant, etc)
- ...

5.3. CONEIXEMENT DEL CODI LINGÜÍSTIC.

L'avaluació del coneixement del codi lingüístic es pot realitzar a través de proves que tinguin en compte els elements gramaticals que, segons el disseny curricular de cada nivell i de cada etapa, han d'haver estat assimilats pels estudiants.

Per realitzar aquesta avaluació, caldrà crear les programacions oficials (als diversos nivells de concreció) amb els coneixements adquirits realment pels estudiants.

Aquesta part de l'avaluació es realitzarà a partir d'exercicis que no impliquin, per exemple, pràctiques de redacció, atenent al fet que hem apuntat més amunt, que no és igual conèixer la mecànica d'un automòbil (o d'una llengua) que saber circular.

5.4. CAPACITAT D'ACTUALITZACIÓ DEL CODI LINGÜÍSTIC.

Aquest últim aspecte només es pot analitzar i avaluar a partir de l'ús real de la llengua que faci cada persona determinada. Així, hom

haurà d'observar el capteniment lingüístic de cada estudiant i la seua capacitat per utilitzar diversos registres:

-Oral informal (o sigui, el llenguatge utilitzat habitualment quan no s'està en circumstàncies que requereixin un ús formal de la llengua oral)

-Oral formal (llenguatge oral en situacions formalitzades, com ara proves de classe, discursos a un grup de persones, exposicions en àmbits formals, etc)

-Escrit estàndard (és a dir, ús del llenguatge en totes les ocasions i activitats, posem per cas, de la vida acadèmica)

-Escrit informal (notes que hom pren quotidianament de cara a realitzar unes determinades activitats, com ara llistes de la compra, notes al costat del telèfon, etc).

Per a l'anàlisi i avaluació de tota aquesta casuística, hom utilitzarà els paràmetres exposats en els punts 4.1 i 4.2 d'aquest mateix apartat.

6. AL VOLTANT DE LES ACTITUDS LINGÜÍSTIQUES

Ja hem apuntat al principi del present paper que perquè l'ensenyament-aprenentatge funcioni, es requereixen unes actituds lingüístiques positives envers l'aprenentatge d'una determinada llengua.

Pel que fa a l'aprenentatge de la llengua catalana, aquest està distorsionat sovint per actituds lingüístiques negatives. Aquestes es formen interactivament amb la situació social de la llengua (i aquesta és fruit de les condicions històriques que han marcat l'esmentada situació).

Així, cal fer els estudiants conscients que els prejudicis lingüístics que trobam en la societat són fruit dels anys de dominació per part dels estats espanyol i francès dels Països Catalans, de l'opressió lingüística i de la voluntat històrica d'aquests estats d'eliminar les diverses llengües no estatals dels territoris que tenen sota la seua jurisdicció. Tres segles d'intent d'assimilació lingüística i cultural necessàriament han de deixar una marca important en la nostra societat.

Aquesta marca funciona a nivell inconscient, i per tal de poder-la contrarestar hem de portar-la al nivell de la consciència. Només analitzant el perquè dels prejudicis lingüístics que afecten una part important de la nostra comunitat lingüística podrem oferir l'oportunitat de triar en llibertat i, per tant, de moldejar actituds lingüístiques positives.

L'avaluació de les actituds resulta molt més complicada que no l'avaluació dels coneixements o dels procediments. Les actituds afecten aspectes psico-socials, que s'escapen molt sovint d'allò que entenem per una anàlisi objectiva.

Malgrat tot, hom pot treballar en els grans trets de les actituds lingüístiques. Distingirem entre catalanoparlants i no catalanoparlants (perquè solen

presentar actituds diferents, d'acord amb les característiques de l'estatus social i polític de cadascuna de les comunitats lingüístiques. Així, entre els catalanoparlants, caldrà reforçar l'autoestima i eliminar complexos a l'hora d'utilitzar habitualment la pròpia llengua; i entre els hispanoparlants s'haurà de tendir a minvar els prejudicis derivats del xovinisme lingüístic.

7. PROPOSTA PER A LA REALITZACIÓ DE PROVES OBJECTIVES

Analitzar la competència lingüística constitueix un clar exercici d'avaluació de la qualitat de l'ensenyança que impartim. Per tant, avaluar la competència lingüística ha de ser un objectiu tant de cada departament didàctic, com de cada centre educatiu, com del servei tècnic d'inspecció educativa com de les més altes instàncies de la conselleria d'Educació del govern de les Illes Balears.

Entenc que l'avaluació de la competència lingüística hauria de realitzar-se

- al final de l'educació primària
- al final del primer cicle de secundària obligatòria
- al final de la secundària obligatòria
- en acabar el batxillerat.

L'avaluació s'hauria de realitzar per centres, i caldria centrar l'atenció en aquells centres en què els estudiants obtinguessin una qualificació mitjana més baixa. (En aquests casos, caldria abocar-hi recursos extra, refer els projectes lingüístics de cara a millorar la situació sociolingüística, analitzar l'entorn social i intentar modificar aquells aspectes que distorsionassin les actituds lingüístiques dels estudiants, etc).

L'avaluació permetria, així mateix, realitzar un seguiment globalitzat i particularitzat, que forniria informació per a les disposicions educatives (sobretot les de caràcter especial) que s'haguessin de realitzar en cada cas concret.